

NAGY CSILLA

„Éva-szindróma”

Beszélgetés Makrai Adéllal

2011 februárjában, a balassagyarmati Szerbtemplom Galériában nyílt meg Makrai Adél festőművész legújabb kiállítása. Az éppen 100 éves, eklektikus stílusú épület világos, hangulatos kiállítóterében, az olajfestmények és grafikák előtt szokatlan installáció várta a látogatókat: a ruhaszárító állvány, a műanyag lavór ruhadarabokkal, a vasalódeszka (ahogy utóbb kiderült) egy performansz kellékeként funkcionáltak. A művész (aki nem mellékesen anyja és feleség) ugyanis mintegy rekonstruálta az alkotómunka körülményeit, újrarendelve ezáltal a női művészet fogalmát is.

– „Háztartásbeli” alkotó vagyok – ez a címe az egyik elektrografikának (mondhatnám úgylis, rendhagyó önarcképnek), de több más munkádnak is meghatározó élménye az alkotói és a klasszikus női szerep összeütközése.

– Személyes élményről van szó: a férjemmel és az ötéves kislányommal élek egy nógrádi faluban, és tulajdonképpen a családi élet ritmusa határozza meg az alkotómunkát is. A napi rutin behatárol, és fontosnak tartom a családi kört. És esténként, ha még van erőm, újra tudok magammal, az aktuális képemmel foglalkozni. Nehéz a szerepeket összeegyeztetni, mert a művészi alkotómunka számomra elvonulást is jelent, és erre nem mindig van módom: nincs műtermem, a lakásban festek, és folyamatosan vándorlok az állvánnyal, oda, ahol épp nincs senki, vagy ahol jó a fény, gyorsabban szárad a festék, stb. Talán ennek is köszönhető, hogy most magamat helyeztem az ábrázolás középpontjába.

– A képeid (a festmények mellett a grafikákra, fotókra is gondolsz) többnyire embereket, sőt embercsoportokat ábrázolnak. Mire keresed a választ a figurális ábrázolással?

– Mindig az emberek érdekeltek, tényleg szinte kizárólag figurális munkáim vannak. A pécsi egyetemen diplomáztam festőművész szakon, és már a diplomamunkám is női testeket ábrázolt jógapozícióban. A jógában az az izgalmas, hogy az egyensúly megtartásáról szól, minden mozgásfolyamat végén el kell érni egy olyan nyugalmi pozíciót, amelyet tartósan fenntartasz. A két szélső képen egy-egy emberalak, a középsőn pedig kettő szerepel, sötét háttér előtt, anélkül, hogy konkrét, reális térbe helyeztem volna őket.

– Meghatározóak számodra a hazai vagy külföldi irányzatok?

– Nem igazán. Autodidakta módon gyermekkorom óta rajzoltam, inspiráltak a nagy klasszikusok, de inkább mestereim tanácsai, az egyetemen elsajátított mediális technikák együttesen jelentettek útmutatást a saját stílusom kialakításában, semmint konkrét, körvonalazható irányzatok vagy iskolák. Érdekes, hogy Pécsen a kezdetektől szinte teljesen magunkra voltunk utalva, nem mutattak fel mintát,

követendő példát, hanem ösztönöztek arra (különösen a mesterem, Tolvaly Ernő), hogy megtaláljam a saját utamat. Nem azt mondom, hogy nem volt bennem tudatosság, de valahogy én is és a tanáraink is hagyták, hogy „alakuljak”. Érdekes felismerés volt, amikor egyszer a megkérdezésem nélkül rendeltek nekem festékszíneket, csodálkozva láttam a rózsaszínt, a türkizt és hasonló „mesterséges” árnyalatokat. Azt mondták, hogy mert én ezeket szeretem, rácsodálkoztam, hogy tényleg, és azóta tudatosan használom.

- *A rózsaszínek, kékek, zöldek mégis valamiféle komorságot hordoznak nálad.*

- Tény, hogy ezek a színek elkezdtek „koszolódni” az utóbbi időben, a témáimhoz így kifejezőbbek. A színkezeléssel feszegetem a határokat, sokszor mondták például, hogy a képeim a giccs szélén táncolnak, miközben megfogalmaznak egy-egy témát. A giccs sajátossága, hogy bizonyos sémák alkalmazása rutinná válik, illetve hogy a látvány elnyeli a témát. Számomra a séma variálása és a látvány expresszivitása is eszköz, úgy gondolom, hogy a határvonalon mozogni nagyon izgalmas, alkalmas arra, hogy elmondjam a munkáimmal, amit szeretnék.

- *Spanyolországban éltél korábban. Mennyire voltak inspirálóak számodra ezek az évek?*

- Nagyon. Nemcsak művészi szempontból, hanem mert az egy másik világ, másképp él meg az emberek a hétköznapokat. Ott is vannak nehézségek, és van gazdasági válság, de kevésbé része az életnek: mosolyognak az emberek, süt a nap, pálmafák vannak, és lehet örülni dolgoknak. Rengeteget fotóztam, ezek segítségével szeretném feldolgozni az ottani élményeimet. *A dolgok állása* című festményem például a figurák egy rácsos körszerkezet mögött helyezkednek el, ez a szerkezet egy spanyol enteriőr-tervemhez kapcsolódik, az *Élet-vonal rendszerbe kötve* pedig a spanyol parkok motívumát hordozza.

- *A Szerbtemplomban kiállított munkáidra jellemző, hogy a figurális ábrázolást megtöri, felülírja, közvetetté teszi egy geometrikus forma vagy digitális képkidolgozást imitáló elem.*

- Ez új. Igény támadt bennem arra, hogy áthelyezzem a figurális ábrázolás hangsúlyait. Mostanában sokat dolgozom különböző számítógépes képszerkesztő programokkal, amelyek a belső enteriőrök, webdesign-grafikák készítéséhez szükségesek, a technikai inspiráció tehát a tervezés. Emellett egyre inkább úgy érzem, hogy rendszerekbe vagyunk szorítva. Hiába a látszólagos liberalizmus, valójában rendkívül sok kötöttségünk van az élet minden területén, valahogy ezt szeretném kifejezni. Gyakran ezzel együtt jár a fragmentáltság: egy-egy képkivágást, (test)részletet festek meg, kifejezőbbnek érzem, mint a teljes alakos ábrázolást. Ahogy a képeimet sokszor fragmentumként értelmezem, és utólag belenyúlok. Az *Éva-szindróma* című, egy rácsszerkezet mögött feltűnő nőalakot ábrázoló festményemet például karácsony előtt le kellett zárnom: akkor úgy gondoltam, hogy készen van. Amikor januárban megnéztem, a saját félelmeimet láttam tükröződni benne, és ezért inkább az útkeresésre és a rendszerbe zártágra tereltem a figyelmet azzal, hogy apró nyilakat, a klaviatúra gombjait festettem a rácsra.

- *A későbbiekben is a nőiség témája marad a fókuszban?*

- Bizonyos értelemben a „másik oldal” megfestését tervezem. Vannak olyan munkáim, amelyek maszkulin témákról, élethelyzetekről, a világ „férfias” szegmenséről szólnak (pl. a *Brókerek* vagy a *Demonstráció*). Innen folytatom: a jelenünket, a viszonyainkat, a társadalmunkat és a saját társadalomkritikámat szeretném képekben megfogalmazni.